

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента
Кравець Надії Степанівни
на дисертацію САВЧЕНКО ЛЮДМИЛИ ЛЕОНІДІВНИ
«Підготовка майбутнього вихователя до патріотичного виховання
дітей дошкільного віку в Україні (1985 – 2012 рр.)»,
 подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за
 спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки
 01 Освіта / Педагогіка

Актуальність теми дослідження зумовлена потребою удосконалення підготовки вихователя, здатного ефективно здійснювати патріотичне виховання молодого покоління, спрямовувати його на формування високорозвинутої національної свідомості, почуття любові до України, пошани до видатних вітчизняних історичних діячів, державних та національних символів, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків.

Повноцінне життя в суспільстві і державі неможливе, якщо система виховання підростаючого покоління позбавлена моральних основ, любові до Батьківщини. Тому ідея патріотизму завжди була і залишається основою консолідації суспільства. Адже патріотизм є джерелом духовного здоров'я суспільства, його життєздатності, які найбільш яскраво проявляються у переломні моменти розвитку, в періоди важких випробувань.

Дисертаційне дослідження є складником науково-дослідницької роботи кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради «Формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку у процесі впровадження сучасних освітніх технологій». Тема дисертації затверджена вченою радою Української інженерно-педагогічної академії (протокол № 9 від 25.02.2014 р.) й узгоджена у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 5 від 27.05.2014 р.).

Савченко Л.Л. неухильно дотримувалася вимог до викладу і оформлення дисертації, що дало змогу побудувати логічну структуру дослідження, висвітлити як теоретичні, так і практичні аспекти заявленої проблеми. А опрацьована джерельна база дослідження, яка охоплює 247 найменувань, свідчить про ґрунтовний аналіз означеної проблематики.

У вступі обґрунтовано актуальність і ступінь дослідженості проблеми; чітко визначений науковий апарат (мета, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження), представлена наукова новизна, практичне значення одержаних результатів дослідження.

У першому розділі **„ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ДО ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА”** – проаналізовано ступінь дослідженості проблеми підготовки майбутніх педагогів до патріотичного виховання; узагальнено патріотичне виховання як педагогічну категорію; подано суспільно-політичні, соціально-економічні та культурні умови підготовки вихователів до патріотичного виховання дошкільників.

У розділі Савченко Л.Л. подано низку визначень понять «патріотизм» та «виховання», вказано на еволюцію їхнього трактування від кінця ХХ ст. до сьогодення. Охарактеризовано поняття «патріотичне виховання» як узагальнене поняття, що охоплює різні сфери організованого та цілеспрямованого впливу на особистість з боку суспільно-освітніх інституцій з метою створення для неї умов, що сприятимуть розвитку такої інтегративної якості як патріотизм. Вказано на напрями патріотичного виховання, його мету та завдання. Охарактеризовано принципи патріотичного виховання (національної спрямованості, самоактивності та саморегуляції, полікультурності, соціальної відповідності, історичної та соціальної пам'яті, наступності між поколіннями, гуманізації виховного процесу, культуровідповідності).

Аналіз наукових джерел дав змогу Савченко Л.Л. подати авторське визначення поняття «підготовка майбутнього вихователя до патріотичного виховання дошкільників» як інтегроване поняття, що охоплює теоретичну, практичну та моральну підготовку майбутнього педагога до формування

патріотичної свідомості вихованців, цілісне формування особистості вихователя, його компетенцій та особистісних рис, що забезпечують, зокрема, стійку громадянську позицію та патріотичні переконання.

Авторкою доведено важливість дошкільного періоду дитинства для патріотичного становлення особистості, вказано на мету, завдання, напрями та зміст патріотичного виховання у закладі дошкільної освіти.

Дисертанткою проаналізовано суспільно-політичні, соціально-економічні та культурні умови підготовки педагогів до патріотичного виховання дітей. Вказано, що на цей процес мали вплив зміна державного ладу, перехід до ринкової економіки, економічна криза, різке зuboжіння населення, трудова та постійна міграція населення, зміна ціннісних орієнтацій, відсутність цілісної системи патріотичного виховання тощо.

У другому розділі **„ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ДО ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ (1985 Р. – ПОЧАТОК ХХІ СТ.)”** – розкрито основні аспекти підготовки майбутнього вихователя до патріотичного виховання дітей дошкільного віку у педагогічних навчальних закладах УРСР (1985 р.– 1991 р.); подано організаційно-методичні засади підготовки майбутнього вихователя до патріотичного виховання дошкільників впродовж 1991 – 2012 рр.

У розділі з огляду на кардинальні суспільно-політичні, соціально-економічні та організаційно-педагогічні зміни в державі, відображено еволюцію змісту й педагогічного інструментарію підготовки майбутніх вихователів до патріотичного виховання дітей дошкільного віку упродовж досліджуваного часового відрізка в рамках виокремлених нами періодів: 1985 – 1991 рр. – періоду Радянської України; та 1991 – початок ХХІ ст. – періоду незалежної України.

Дисертанткою доведено, що попри відносно аналогічну структуру підготовки майбутніх вихователів у закладах вищої освіти, що охоплює загальноосвітню, психолого-педагогічну, фахову (спеціальну), науково-дослідну та практичну складові, впродовж досліджуваного періоду, її змістові

аспекти, тобто сутність були дещо відмінними. Так, у період Радянської України основні акценти ставились на формування у майбутніх фахівців патріотичних та інтернаціональних переконань, культури міжнаціонального спілкування, готовності до виховання т. зв. «радянських патріотів». При цьому головна увага зосереджувалася на інтернаціональному вихованні, а національна специфіка зазвичай не враховувалася. У період незалежної України яскраво увиразнюється надання змісту підготовки національно-патріотичного характеру, якому притаманні певні регіональні відмінності.

Автором наголошується про налагодженість у радянський період у ВНЗ т. зв. міжкафедральних зв'язків, метою яких було надання викладачами суспільних наук методологічної допомоги у підвищенні ідейно-теоретичного і виховного рівнів викладання усіх дисциплін, передбачених навчальним планом (які вивчалися). На противагу тому, підкреслюється інтегративно-діяльнісний підхід у сучасній системі підготовки, який розглядається як система, цілісність якої досягається на основі інтеграції зусиль всіх навчальних дисциплін щодо підготовки майбутніх фахівців до патріотичного виховання дітей.

Позитивним є те, що з'ясовано педагогічний інструментарій підготовки майбутніх вихователів до означеної діяльності упродовж досліджуваного періоду. Виявлено, що у радянський період попри використання традиційних форм та методів (ленінських лекторіїв і читань, тематичних політінформацій, усних журналів, конкурсів студентських наукових робіт) розроблялися та набували поширення у практиці діяльності вітчизняних педагогічних ВНЗ новітні методи і форми (турніри, політгодини, політгазети, дискусії, конкурси політичних репортажів, диспут-клуби та ін.).

Савченко Л.Л. доведено, що у період незалежної України відбувається поступове розширення суб'єктів та об'єктів педагогічного впливу, принципів, форм та методів підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до патріотичного виховання дітей; основний акцент робиться на застосуванні у цьому процесі активних форм та методів (дискусій, диспутів, конференцій, «філософських столів», «відкритих кафедр», інтелектуальних аукціонів, рингів,

вікторин, вечорів, подорожей до джерел рідної культури, історії держави і права, «живої газети», створення книг, альманахів та ін.)

Основні наукові положення та висновки здійсненого дослідження відображено у 18 публікаціях, з яких: 6 – статті у наукових фахових виданнях; 1 публікація – у періодичних виданнях закордонних держав, 9 статей – апробаційного характеру, 2 навчально-методичні посібники (у співавторстві).

Дисертація Савченко Л.Л. виконана у науковому стилі. Тексту рукопису притаманна цілісність та логічна послідовність. Термінологія дисертаційної роботи є загальновизнаною. Оформлення як дисертаційної роботи, так і автореферату відповідає вимогам, при цьому автореферат стисло передає зміст дисертації і не містить наукових висновків, які відсутні в дисертації.

Робота Савченко Л.Л. свідчить про високий рівень теоретичної та методичної підготовки дисертантки. Взагалі позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, слід звернути увагу на деякі зауваження:

1. Для кращого сприйняття виокремлених етапів підготовки майбутніх вихователів до патріотичного виховання дітей дошкільного віку в Україні відповідно до суспільно-політичних, соціально-економічних та культурних умов, бажано було б дати характеристику показників відповідних критеріїв.

2. При характеристиці категоріального апарату дослідження іноді недостатньо виявляється власна позиція дисертантки стосовно трактування окремих понять.

3. Робота виграла б, якби було визначено ще одне завдання щодо удосконалення підготовки майбутніх вихователів до патріотичного виховання дошкільників на основі історичного досвіду.

4. На нашу думку, практичне значення дослідження пов'язане не лише із розробкою програми спецкурсу «Методика національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку», але й із підготовкою та впровадженням у практичну діяльність Харківської гуманітарно-педагогічної академії методичних рекомендацій «Виховання патріотичних почуттів і національної свідомості у дітей та молоді» (у співавторстві із Х. Шапаренко). Саме цей аспект, на наше переконання, у роботі варто було показати більш конкретно.

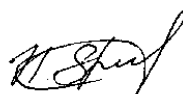
Водночас зазначені зауваження та побажання не применшують загального позитивного враження і наукового значення дисертаційного дослідження Савченко Л.Л. для теорії і практики сучасної педагогічної освіти.

Актуальність, наукова обґрунтованість, новизна, отримані результати дають підстави вважати, що кандидатська дисертація „Підготовка майбутнього вихователя до патріотичного виховання дітей дошкільного віку в Україні (1985 – 2012 рр.)” повністю відповідає вимогам п. 13, 14, 15 „Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника” до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки (01 Освіта / Педагогіка), а її автор Савченко Людмила Леонідівна заслуговує на присвоєння ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Офіційний опонент

Кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри
теорії та методики дошкільної
і спеціальної освіти

ДВНЗ «Прикарпатський національний
Університет імені Василя Стефаника»

Н.С.Кравець

